

Výrazní autoři proletářské poezie, poetismu, surrealismu:

Jiří Wolker (1900 – 1924)

- vychován v harmonické měšťanské rodině, literárně, výtvarně i hudebně nadaný, po gymnáziu v Prostějově začal studovat práva v Praze – básnické počátky ovlivněny četbou Nerudy, básníků přelomu století, Čapkovými překlady fr. poezie, vývojem země na konci války, levicově orientovanými učiteli, okruhem přátel Devětsilu a Literární skupiny
- od raného mládí trpěl tuberkulózou, léčil se ve Vysokých Tatrách
- napsal si vlastní epitaf

Host do domu (1921)

- hravé chlapecké verše o nejprostších životních zážitcích, věří v dobro, v možnost vykoupení lidské bídy pokornou láskou, chtěl by svou poezií probouzet lidská srdce; nejen okouzlení ze života, ale i křesťanské motivy a nábožensky laděný humanismus

Svatý Kopeček (1921)

- rozsáhlejší skladba se vzpomínkovým charakterem (vzpomíná na dětství, přátele, studia), metoda volného přiřazování motivů – odkaz na Apollinairovo Pásmo

Těžká hodina (1923)

- dospívá v muže
- nejznámější skladba české prolet. poezie
- bojovně se vyslovuje proti chudobě a sociální nespravedlnosti, je přesvědčen o síle revolučního kolektivismu, dělník už není předmětem sociálního zájmu, stává se nositelem nového lidství, hrdinou, oslavuje dělníkovu práci jako věčně živou hodnotu
- sociální balady (Balada o očích topičových, Balada o snu, Balada o nenarozeném dítěti...)

+ programové stati Proletářské umění, Umění všední či nedělní aj.

+ pohádky – zakladatelem autorské pohádky (O milionářovi, který ukradl slunce)

Konstantin Biebl (1898 – 1951)

- po maturitě narukoval, v lednu 1918 na balkánské frontě zajat, trestu smrti unikl útekem ze zajetí; po válce vystudoval lékařskou fakultu, nikdy praxi neprovozoval, psal básně
- stál stranou, ve stínu ostatních, přijímal vlivy a dál je rozvíjel a propracovával
- přítel Wolker, 1926 procestoval Jávu, Cejlon, Sumatru
- po r. 1934 člen Surrealistické skupiny
- po druhé sv. válce osobní problémy, rozčarování, nemoc – ukončil život sebevraždou

proletářská poezie

Věrný hlas (1924; společně se strýcem; hlásí se k Wolkerově památce)

Zloděj z Bagdádu (1925)

Zlom (1925)

poetismus (s existencionálními pocity – zážitky z války, plicní choroba)

Zlatými řetězy (1926)

S lodí, jež dováží čaj a kávu (1927)

- exotické prostředí není rekvizitou pro vyjádření touhy po dálkách a cestování, jeho obrazy mají reálný prožitek

Nový Ikaros (1929) polytematické pásmo

- vrchol tvorby - tragické polohy se střídají s anekdotičností poetického vidění – vyjadřuje pocit ze současného života

surrealismus

Nebe peklo ráj (1931)

Zrcadlo noci (1939)

výběr lyriky 40. let: Bez obav (1951) – široké tematické rozpětí

Josef Hora (1891 – 1945)

- básník, novinář (Právo lidu, Rudé právo, České slovo) a vynikající překladatel z ruštiny (dodnes nepřekonaný překlad Evžena Oněgina)

- byl prvním proletářským básníkem (ještě před Wolkerem)

- měl nelehký život, poznal chudobu a hlad, soucítit s dělníky, ctil práci, proletářskou poezii chápe jako spoluúčast v boji o lepší a spravedlivější svět, jeho láska k chudým = boj o svobodu (milovat znamená bojovat pro ně); nápravy se však nedočká, r. 1929 se dokonce rozchází s komunistickou stranou

symbolismus

Básně (vzorem je mu Sova)

válečné události

Strom ve větru (1920; civilizační a vitalistická poezie)

proletářská etapa (střetává se zde bojovník s filozofem dobra a srdce):

Pracující den (1920) (báseň Dělnická madona)

Bouřlivé jaro (1923)

- ovlivnil Wolkeru

ještě poetismus, ale už ho překračuje (zduchovnění)

Itálie (1925)

Struny ve větru (1927; výsledek setkání s Ruskem – nekonečnost země a času; motiv času je příznačný pro zbytek tvorby)

- zhudebněny Mertou

počátek 30. let – zvniternění, bojovník se obrací do polohy intimní

Tvůj hlas (1930)

Tonoucí stíny (1933)

Dvě minuty ticha (1934)

konec 30. let – obrací se k duchovnímu odkazu české země

Máchovske variace (1936) (promlouval i při převozu jeho ostatků z Litoměřic na Vyšehrad)

Domov (1938; báseň Zpěv rodné zemi)

Jan houslista (1939)

Zahrada Popelčina (1940)

Vítězslav Nezval (1900 – 1958)

- pochází z moravského venkova, prožil idylické dětství
- po studiích (nedokončil) se živil tvorbou
- člen Devětsilu, představitel poetismu, zakladatel Surrealistické skupiny
- jeho tvorba se vyvíjela v souvislosti s domácí lit. tradicí i evropskými avantg. směry
- konkrétní zážitek je východiskem k rozvíjení obraznosti, fantazie, imaginace

- všestranně nadaný – měl talent na literatur (poezie, próza i drama, tvorba pro děti, překlady Moderní poezie, Moderní básnické směry, biografické monografie – Wolker, J. Čapek, A. Slavíček), malířství i hudbu

– tvořil lehce – bývá srovnáván s Vrchlickým – pro mistrovské ovládnutí různých způsobů básnického umění, bohatost žánrů, rozmanitost námětů

poetismus

klíčová skladba *Podivuhodný kouzelník* (1922, později do sbírky *Básně noci* 1930) – pantomimické a divadelní scénky, citáty z Baudelaireho, Apollinaire, Tzary, manifest *Papoušek na motocyklu*

- jeho texty byly chápány jako básnické manifesty poetismu

- poezie jako hra, volný řetěz asociací

během 6 let vydal 15 poetistických skladeb a menších sbírek

Pantomima (1924; *Depeše na kolečkách*, *Panoptikum*, *Abeceda*)

Edison (1928; později v *Básních noci*) – dohromady dává něco protichůdného, co má však něco společného, útržky ze života Edisona, ale překonává to osnovu – vztahuje se to na celou společnost, prací člověk překonává stísněnost, pochyby, zklamání, i svou smrt

Básně noci (1930) – typ polytematického pásma

přechod

Skleněný havelok (1932)

Zpáteční listek (1933)

Sbohem a šáteček (1934)

surrealismus – využití snů a podvědomí, nečekané souvislosti

Žena v množném čísle (1936)

Praha s prsty deště (1936)

Absolutní hrobař (1937)

reakce na mnichovskou dohodu, okupaci

Matka naděje (1938)

Pět minut za městem (1940)

jeho **poválečná tvorba** nedosahuje předchozí umělecké úrovně, je znát vliv dobového schematismu

Zpěv míru (1950)

Chrpy a města (1955)

roku 1948 se po 22 letech známosti ožení se svou přítelkyní, nemají děti, žije s ním až do smrti; v r. 1952 poznává milenkou a s ní má syna Roberta (1954 – 1971)

Jaroslav Seifert (1901 – 1986)

* a † v Praze, měl ji rád

- překladatel (Verlaine, Apollinaire), novinář (Rudé právo, Rovnost, Reflektor, Ranní noviny, Národní práce, Práce aj.) a básník (+ autor vzpomínkové knihy *Všecky krásy světa*, 1981)
- narozen na dělnickém Žižkově (otec uvědomělý socialista, úředník, potom dělník, matka zbožná katolička – oba ho ovlivnili), nedostudoval gymnázium a hned se živil jako redaktor
- spoluzakladatel Devětsilu
- člen KSČ, ale 1929 se s ní rozešel, později byl stranou omezován v publikování (poprvé v 50. letech, poté v 70. letech), odsoudil okupaci a podepsal Chartu 77
- na přelomu 60./70. let sehrál neobyčejně důstojnou roli jako předseda Svazu českých spisovatelů
- 1956 se veřejně postavil na obranu umlčených a vězněných spisovatelů
- jediný český spisovatel, který získal Nobelovu cenu (1984)
- jeho dílo prošlo vývojem – začínal proletářskou poezií, pokračoval v duchu poetismu (byl vůdčí jeho osobností), od 30. let dochází v jeho tvorbě k zniternění poezie (intimní poloha)
- nepsal prvoplánově pro děti, ale nemá těžký jazyk, má dětské vidění světa, básně jsou dětem srozumitelné, pak ve 40. letech příklon k dětské poezii; motivy dětství, vzpomínek na mládí, rodný kraj prostupují celou tvorbou
- jeho celoživotní téma – žena a láska (byl ženatý, ale byl sukničkář - ženy ho měly rády, jednu po druhé opouštěl, manželka byla opěrný bod, ke kterému se vracel), ženy mu jsou inspirací

proletářská poezie

- tvořil v romantickém duchu (s naivně romantickým přídechem)

Město v slzách (1921) (čistá proletářská poezie – město je vězením proletáře, zdrojem utrpení, bídy)

Samá láska (1923) (příklon k poetismu – určité městské jevy vytrhnou člověka z šedi, povznesou ho, je třeba tu krásu ukázat, navodit šťastnou budoucnost)

poetismus

Na vlnách TŠF (1925)

Slavík zpívá špatně (1926)

Poštovní holub (1929) (už větší obsahové zvnitřnění)

od 30. let – **zvniternění**

roste dychtění po kráse, potřeba povznášet se z bláta lidských cest

subjektivní lyrika, je prostoupena jemnou ironií i sebeironií, nostalgickými vzpomínkami, rodinnými motivy (matka), vytratila se mladická silácká gesta, přibývá hořkosti z poznání o nedosažitelnosti snu, smyslem života je hledání, převažuje sdělnost, vyprávěcí tón

Jablko z klína (1933)

Ruce Venušiny (1936)

Jaro, sbohem (1937)

konec 30. let (obavy o svět)

Osm dní (1937 – reakce na úmrtí TGM)

Zhasněte světla (1938)

podpora domácích symbolů za okupace

Vějíř Boženy Němcové (1940)

Světlem oděná (1940; o kráse Prahy)

Kamenný most (1944)

Přilba hlíny (1945) – opěvování Pražského povstání a další příležitostné verše té doby

poválečná

písňová forma, čtivé

Šel malíř chudě do světa (1949, inspirované Alšovými kresbami)

Píseň o Viktorce (1950) – dobová kritika ji nepřiměřeně rozcupovala, uspořádala se na něj štvánice

Maminka (1954) lyrizace všedních vzpomínek na raná léta

Chlapec a hvězdy (1956)

poté se pro nemoc a nepřízeň politiků nadlouho odmlčel - - vrací se k počátečním způsobům tvorby, zmizely rýmy, rytmická pravidelnost, verš zdrsnel, přibyly tóny melancholické nostalgie (používá opět civilní volný verš bez metafor, píše poezii bilancující - reflexní lyrika)

Koncert na ostrově (1965)

Odlévání zvonů (1967)

Halleyova kometa (1967)

v 70. letech opět nesmí publikovat, pak vzpomínkové básně

Deštník z Piccadilly (1979) – v samizdatu

Morový sloup (1981)

Býti básníkem (1983)